

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2Cdo/41/2018
Identifikačné číslo spisu: 7214200023
Dátum vydania rozhodnutia: 31.01.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Petříková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:7214200023.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ N. U., bývajúcej v E., 2/ Z. U., bývajúceho v E., 3/ Z. U., bývajúceho v E. a 4/ E. Z., bývajúcej v E., zastúpených Mgr. Ľudovítom Paulovičom, advokátom so sídlom v Lučenci, Martina Rázusa 19, proti žalovaným 1/ Q. D., bývajúcemu v E., zastúpenému JUDr. Milanom Kuzmom, advokátom so sídlom v Košiciach, Floriánska 16 a 2/ KOOOPERATIVA poisťovňa, a.s., Vienna Insurance Group, IČO: 00 585 441, so sídlom v Bratislave, Štefanovičova 4, zastúpenej JUDr. Félixom Neupauerom, advokátom so sídlom v Bratislave, Dvořákovo nábrežie 8/A, o náhradu nemajetkovej ujmy s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 25 C 1/2014, o dovolaní žalovanej 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 21. septembra 2017 sp. zn. 9 Co 462/2016, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žalobcovia majú nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Žalobcovia sa podanou žalobou domáhali uloženia povinnosti žalovaným 1/ a 2/ zaplatiť žalobkyni 1/ sumu 20 000 €, žalobcovi 2/ sumu 20 000 €, žalobcovi 3/ sumu 15 000 € a žalobkyni 4/ sumu 15 000 € z titulu náhrady nemajetkovej ujmy za stratu blízkej osoby (syna žalobcov 1/ a 2/ a brata žalobcov 3/ a 4/), ktorá bola usmrtená pri dopravnej nehode. Žalovaný 1/ bol vodičom motorového vozidla, ktorým bola spôsobená nehoda, a ktoré bolo podľa zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla (ďalej len „zákon č. 381/2001 Z.z.“) poistené u žalovanej 2/ na základe zmluvy o povinnom zmluvnom poistení.

2. Okresný súd Košice II (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 3. mája 2016 č. k. 25 C 1/2014-371 uložil žalovaným 1/ a 2/ povinnosť zaplatiť žalobkyni 1/ sumu 8 000 €, žalobcovi 2/ sumu 8 000 €, žalobcovi 3/ sumu 4 000 € a žalobkyni 4/ sumu 4 000 € s tým, že v rozsahu plnenia jedného zo žalovaných zaniká povinnosť plnenia druhému z nich, všetko do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol a vyslovil, že o trovách konania rozhodne do 30 dní od právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej.

3. Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 21. septembra 2017 sp. zn. 9 Co

462/2016 rozsudok súdu prvej inštancie vo vyhovujúcej časti, ktorým súd prvej inštancie uložil žalovaným 1/ a 2/ povinnosť zaplatiť žalobkyni 1/ sumu 8 000 €, žalobcovi 2/ sumu 8 000 €, žalobcovi 3/ sumu 4 000 € a žalobkyni 4/ sumu 4 000 € s tým, že v rozsahu plnenia jedného zo žalovaných zaniká povinnosť plnenia druhému z nich, potvrdil. Rozsudok súdu prvej inštancie v zamietavej časti zmenil tak, že žalovaným 1/ a 2/ uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni 1/ sumu 7 000 €, žalobcovi 2/ sumu 7 000 €, žalobcovi 3/ sumu 6 000 € a žalobkyni 4/ sumu 6 000 € s tým, že v rozsahu plnenia jedného zo žalovaných zaniká povinnosť plnenia druhému z nich, to všetko do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol. Výslovil, že žalobcovia majú proti žalovaným nárok na náhradu trov prvoinštančného konania v rozsahu 50 % a stranám náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že v danom prípade súd prvej inštancie zistil v potrebnom rozsahu skutkový stav a na základe vykonaných dôkazov dospel k správnym skutkovým zisteniam a vec aj správne právne posúdil, pričom sa dopustil len pochybenia v časti ustálenia výšky nemajetkovej ujmy priznanej žalobcom. Poznamenal, že v prejednávanej veci bolo preukázané, že žalovaný 1/ porušil dopravné predpisy, v dôsledku čoho došlo k dopravnej nehode, pri ktorej zahynul syn a súrodenec žalobcov, čím došlo k neoprávnenému zásahu do práva žalobcov na súkromný a rodinný život. Pri úvahe o výške tejto náhrady z hľadiska závažnosti vzniknutej ujmy zohľadnil odvolací súd najmä to, že žalobcovia 1/ a 2/ stratili v jednom okamihu syna, s ktorým tvorili harmonickú rodinu. Odvolací súd vzal zreteľ na to, že v čase úmrtia mal syn žalobcov 1/ a 2/ 30 rokov, bol v plnej sile pomáhať svojim rodičom a to nielen po morálnej ale aj po fyzickej a finančnej stránke, k čomu v skutočnosti aj reálne dochádzalo. Pri zohľadnení výšky nemajetkovej ujmy odvolací súd prihliadol tiež na tú skutočnosť, že strata blízkej osoby sa u žalobkyne 1/ prejavila navonok zdravotnými ťažkosťami, ktorým odoláva do súčasnosti, a to aj cestou odbornej pomoci. Pri rozhodovaní o výške nemajetkovej ujmy u žalobcov 3/ a 4/ odvolací súd zohľadnil tú skutočnosť, že išlo o súrodencov, ktorí síce viedli samostatné domácnosti, avšak pravidelne sa navštevovali, zaujímali sa o svoje súkromie, existovali medzi nimi silné citové a sociálne putá vytvorené v rámci ich rodinného života a úmrtím súrodenca medzi nimi došlo k nezvratnej deštrukcii rodinných vzťahov. Odvolací súd na základe týchto úvah dospel k záveru, že protiprávnym konaním žalovaného 1/ došlo k nezvratnej deštrukcii medziľudských väzieb tvoriacich základ a rámec súkromného života žalobcov, a tým k zásahu do ich osobnostných práv. Z týchto dôvodov zmenil rozsudok v zamietavej časti u žalobcov 1/ a 2/ tak, že každému z nich priznal nemajetkovú ujmu vo výške 7 000 € a u žalobcov 3/ a 4/ tak, že každému z nich priznal nemajetkovú ujmu vo výške 6 000 €. Z rovnakých dôvodov v zostávajúcej časti žalobu zamietol. Odvolací súd ďalej konštatoval, že súd prvej inštancie správne právne uzavrel, že z hľadiska zodpovednosti za neoprávnený zásah do osobnosti fyzickej osoby, vyvolaný prevádzkou motorových vozidiel sa v rámci náhrady škody odškodňuje aj nemajetková ujma spôsobená pozostalým po obeti dopravnej nehody, za ktorú možno priznať náhradu peňažnou formou v zmysle § 13 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka. Ďalej uviedol, že súd prvej inštancie správne posúdil otázku pasívnej vecnej legitímácie žalovanej 2/, ktorej povinnosť zaplatiť žalobcom náhradu nemajetkovej ujmy vyplýva so zreteľom na zmysel a účel zákona č. 381/2001 Z.z. (§ 4 ods. 2 písm. a/). V tej súvislosti poukázal na to, že sa stotožňuje aj s eurokonformným výkladom smerníc citovaných v odôvodnení napadnutého rozsudku. Zdôraznil, že žalovaná 2/ je preto v spore pasívne legitimovaná a náhrada uplatnenej nemajetkovej ujmy spadá do zodpovednosti, ktorú znáša poisťovateľ v súlade so zmluvou o povinnom zmluvnom poistení. Poukázal pritom na rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) z 24. októbra 2013 C-22/12 vo veci Haasová (ďalej len „Rozsudok“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 666/2016.

4. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná 2/ (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, ktorého prípustnosť odôvodnila poukazom na § 421 ods. 1 písm. c/ zákona č. 160/2015 Z.z., Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). Podľa jej názoru spočíva napadnutý rozsudok na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). V dovolaní žalovaná 2/ uviedla, že sudy v danom prípade vyvodili jej pasívnu vecnú legitímáciu z neprípustne rozširujúceho výkladu ustanovení zákona č. 381/2001 Z.z., pre ktorý nedáva Rozsudok žiadne opodstatnenie. Súd členského štátu môže eurokonformným výkladom vyplňať medzery vnútroštátnej úpravy, nemôže však smernice Európskej únie vykladať v rozpore s vnútroštátnym právom. Dovolateľka pritom poukázala na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Cdo 301/2012 a sp. zn. 8 Cdo 219/2016, v ktorých najvyšší súd konštatoval, že predmetný Rozsudok Súdneho dvora nijakým spôsobom nespochybnil závery doterajšej judikatúry slovenských súdov aplikujúcej vnútroštátne právo,

v zmysle ktorej takáto náhrada nemajetkovej ujmy nespadá do povinného zmluvného poistenia. Uviedla, že opačný názor vyjadril najvyšší súd v rozhodnutí z 31. júla 2017 sp. zn. 6 MCdo 1/2016. Právna úprava rozsahu poistenia zodpovednosti za škodu v ustanovení § 4 ods. 2 zákona č. 381/2001 Z.z. podáva taxatívny výpočet prípadov, ktoré podliehajú poistnému krytiu. Pod takto vymedzenú škodu citovaný zákon neumožňuje subsumovať náhradu nemajetkovej ujmy vyplývajúcu z § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, pokiaľ sa a tak poistený s poisťovňou nadštandardne nedohodne v poistnej zmluve. Ďalej poukázala na rozsudok najvyššieho súdu z 26. septembra 2013, sp. zn. 3 Cdo 176/2012 (R 127/2014), v ktorom najvyšší súd uvádza, že právo na náhradu škody a právo na ochranu osobnosti fyzickej osoby podľa platnej právnej úpravy predstavujú dve celkom samostatné práva, ktoré sú podmienené rôznou sférou ochrany zabezpečovanej Občianskym zákonníkom. Dovolateľka ďalej citovala rozhodnutia najvyššieho súdu (sp. zn. 3 Cdo 18/2013, sp. zn. 4 Cdo 168/2009) a rozhodnutia ústavného súdu (sp. zn. IV. ÚS 60/2010). Na podporu svojej argumentácie poukázala žalovaná 2/ aj na časť odôvodnenia rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 137/07, v ktorej s poukázaním na § 442 ods. 2 Občianskeho zákonníka uviedol, že najmä toto ustanovenie „je dostatočným argumentom pre záver, že za škodu, resp. skutočnú škodu nemožno považovať aj nemajetkovú ujmu oceneľnú peniazmi, lebo ak by to tak bolo, potom by ustanovenie § 442 ods. 2 Občianskeho zákonníka bolo nadbytočné, keďže nemajetkovú ujmu v peniazoch by bolo možné uhrádzať už podľa § 442 ods. 1“. Podľa presvedčenia žalovanej 2/ vzhľadom na to, že „od roku 2001 nedošlo k žiadnej zmene relevantnej právnej úpravy, nie je ani v čase po Rozsudku absolútne legitímny dôvod na zmenu výkladu príslušných zákonných ustanovení ad hoc rozširovaním účelu zákona č. 381/2001 Z.z. a jeho cieľov oproti tým, ktoré boli celkom jednoznačne a nesporne zamýšľané a stanovené samotným zákonodarcom“. Pre prípad, že by sa teoreticky pripustila existencia jej pasívnej vecnej legitímácie, uviedla, že i tak by nebolo možné žalobe voči nej vyhovieť, a to z dôvodu, že nie je daná priama príčinná súvislosť medzi jej konaním a žalobcom spôsobenou nemajetkovou ujmu. Navrhla, aby dovolací súd odložil vykonateľnosť napadnutého rozhodnutia. Žiadala, aby dovolací súd dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zmenil tak, že žalobu voči žalovanej 2/ zamietne.

5. Žalobcovia sa k dovolaniu žalovanej 2/ písomne nevyjadrili.

6. Žalovaný 1/ v písomnom vyjadrení k dovolaniu žalovanej 2/ okrem iného uviedol, že nakoľko je nepochybné, že otázka, či je poisťovňa pasívne legitimovaná na plnenie nemajetkovej ujmy podľa § 4 ods. 2 písm. a/ zákona č. 381/2001 Z.z. už vzhľadom na a prelomové rozhodnutia, konkrétne na Rozsudok, uznesenie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 666/2016 a na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 6 MCdo 1/2016 už sporná nie je, je potrebné dovolanie žalovanej 2/ ako nedôvodné zamietnuť.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky nezistil splnenie predpokladov pre odloženie vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia v zmysle § 444 ods. 1 CSP a v súlade s ustálenou praxou tohto súdu o tom nevydal samostatné rozhodnutie.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

9. Dovolanie je mimoriadnym opravným prostriedkom, ktorým je možné napadnúť rozhodnutie odvolacieho súdu pri splnení zákonom stanovených predpokladov a podmienok. Z hľadiska posúdenia prípustnosti dovolania je podstatné správne vymedzenie dovolacích dôvodov spôsobom upraveným v zákone (§ 431 až § 435 CSP) a to v nadväznosti na konkrétne, dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu. Pokiaľ nie sú splnené procesné podmienky dovolacieho konania, resp. predpoklady prípustnosti dovolania, nemožno dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu podrobiť vecnému preskúmaniu v dovolacom konaní.

10. Podľa § 419 CSP, proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

11. Podľa § 421 ods. 1 CSP, dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa dovolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

12. Podľa § 432 ods. 1, 2 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že

dovolať uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

13. Vychádzajúc z citovaných zákonných ustanovení je zrejmé, že na to, aby sa dovolací súd mohol zaoberať dovolaním, v ktorom sa namieta nesprávne právne posúdenie veci, musí byť splnená nielen podmienka vymedzenia tohto dovolacieho dôvodu spôsobom uvedeným v § 432 CSP, ale musia byť splnené aj predpoklady prípustnosti dovolania vyplývajúce z ustanovenia § 421 CSP.

14. Z obsahu dovolania v predmetnej veci vyplýva, že ho dovolateľka odôvodnila predpokladom prípustnosti podľa § 421 ods. 1 písm. a/ a písm. c/ CSP, t. j. tým, že odvolací súd sa v ňou vymedzenej právnej otázke odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, resp. že táto otázka bola dovolacím súdom riešená rozdielne. Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 CSP treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletinu Najvyššieho súdu ČR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I., II. a IV. Vydaných SEFT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986 (viď R 71/2018).

15. Za ustálenú rozhodovaciu prax treba považovať aj rozhodnutie z 31. júla 2017 sp. zn. 6 MCdo 1/2016, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a súdov SR č. 8/2018 pod č. R 61/2018 v znení právnej vety: „Škodou pre účely zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších zmien a doplnení je aj nemajetková ujma spočívajúca v zásahu do osobnostných práv pozostalých obete dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla. V spore o náhradu takejto ujmy je poisťovňa pasívne legitimovaná“. V uvedenom rozhodnutí najvyšší súd vysvetlil, že pri výklade pojmu škoda pre účely zákona č. 381/2001 Z.z. treba vychádzať z chápania tohto pojmu v komunitárnom práve, pretože citovaný zákon bol výsledkom transpozície smerníc Európskej únie, ktoré boli nahradené toho času platnou smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2009/103/ES zo 16. septembra 2009 o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a o kontrole plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti. Táto smernica síce nedefinuje pojem škoda, ale z jej textu je zrejmé, že pod týmto pojmom rozumie osobnú ujmu a škodu na majetku, resp. používa slovné spojenie utrpenie „ujmy alebo škody“, či používa pojmy „akákoľvek ujma alebo škoda“ alebo „akákoľvek škoda“, z čoho je zrejmé, že komunitárne právo chápe škodu ako majetkovú a aj nemajetkovú ujmu, resp. za ujmu považuje škodu majetkovú a aj nemajetkovú.

15.1. K rovnakému záveru na základe právneho názoru vysloveného v rozsudku sp. zn. 6 MCdo 1/2016 z 31. júla 2017 dospel najvyšší súd aj v ďalších rozhodnutiach, a to sp. zn. 2 Cdo 33/2017, sp. zn. 6 Cdo 143/2017, sp. zn. 6 Cdo 206/2017, sp. zn. 6 Cdo 80/2018, sp. zn. 8 Cdo 6/2018 a sp. zn. 8 Cdo 177/2018. K rovnakému právnomu názoru dospel taktiež aj ústavný súd vo svojich rozhodnutiach, a to sp. zn. I. ÚS 474/2016, sp. zn. III. ÚS 646/2015, sp. zn. I. ÚS 206/2015 a sp. zn. III. ÚS 666/2016.

16. Na základe vyššie uvedeného, dovolací súd považuje rozhodnutia najvyššieho súdu označené v bode 15.1. za rozhodnutia, ktoré predstavujú ustálenú prax v riešení otázky pasívnej legitimácie poisťovne v spore o náhradu nemajetkovej ujmy pozostalých obete dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla. Touto ustálenou praxou bol prekonaný právny názor uvedený v rozhodnutiach najvyššieho súdu, na ktoré poukázala v dovolaní dovolateľka, preto nebol splnený ani predpoklad prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, t. j. odklon odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v otázke vecnej pasívnej legitimácie poisťovne v spore o náhradu nemajetkovej ujmy pozostalých obete dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla a ani predpoklad prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. c/ CSP.

17. So zreteľom na uvedené dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie žalovanej 2/ nie je podľa § 421 ods. 1 písm. a/ a písm. c/ CSP prípustné. Dovolací súd neprípustné dovolanie žalovanej 2/ preto odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP.

18. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

19. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.